

ZAŁĄCZNIK Nr 1

do umowy z dnia 23 października 2023 r. określający program kadencyjnego działania **Gminnej Biblioteki Publicznej im. Czesława Chruszczewskiego w Mieścisku**

Program Gminnej Biblioteki Publicznej w Mieścisku w kadencji od 1.11.2023 r. do 31.10.2026 r.:

Bibliopole

Koncepcja funkcjonowania i rozwoju
Gminnej Biblioteki Publicznej im. Czesława Chruszczewskiego
w Mieścisku
na lata 2023 – 2026

Mieścisko, wrzesień 2023

Koncepcja funkcjonowania i rozwoju Gminnej Biblioteki Publicznej w Mieścisku uwzględnia konsekwencje wynikające z naszej lokalizacji (mała gmina, oddalenie od wielkich ośrodków miejskich o 50 km), zdiagnozowane potencjały lokalnej społeczności, jest także próbą odpowiedzi na potrzeby i wyzwania przed którymi stoi społeczność

1. Źródłami wiedzy o potencjałach i wyzwaniach są zmiany i trendy (obserwowane, opisane w dostępnych raportach i diagnozach), badania przeprowadzone na zlecenie Urzędu Gminy i opublikowane w dokumentach strategicznych gminy Mieścisko, badania własne: rozmowy, wywiady, „wywiad środowiskowy”, obserwacje, a także lektury stanowiące kontekst/horyzont bibliotecznych działań.

1.1. Zmiany i trendy

1.1.1. *Mapa Trendów* opracowywana rokrocznie przez Infuture Institute (Natalia Hatałska)

1.1.2. *The Global Risk Report* - publikowany corocznie przy okazji konferencji w Davos raport dotyczący 10 największych zagrożeń i kilku najpilniejszych potrzeb, które środowisko biznesowe powinno brać pod uwagę przy planowaniu działalności

1.1.3. Webinar Prezesa FRIS – Jacka Królikowskiego – 22.11.2021 „Wyzwania współczesności” – o czym warto pamiętać przygotowując wizję i misję instytucji – rzecz o współzależności trendów.

1.1.4. Raport TrendRadar.pl

1.1.5. NPRCz – diagnoza – 20 % Polaków ma „problemy z czytaniem ze zrozumieniem” , czyli nie posiada jednej z kluczowych kompetencji (zalecenie Rady Unii Europejskiej z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie)

1.1.6. „*Praktyki kulturowe Polaków*” – Tomasz Szlendak – raport

1.1.7. Raport „Młodzi 2020” Fundacja Batorego

1.2. Dokumenty Strategiczne Gminy Mieścisko

1.2.1. Strategia Rozwoju z Planem Lokalnego Rozwoju Gminy Mieścisko na lata 2021-2030

1.2.2. Program rewitalizacji dla Gminy Mieścisko na lata 2017-2023

1.2.3. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mieścisko na lata 2022-2027 (badania ankietowe)

1.2.4. Raport lokalnych zagrożeń Mieścisko 2019 (badania ankietowe dotyczące zagrożeń związanych z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych)

1.3. „Badania” własne

1.3.1. Wywiady z przedstawicielami lokalnej społeczności, źródło wiedzy o potencjałach gminy

1.3.2. Rozmowy z liderami społeczności lokalnej (wójt, sołtysi, radni, prezesi stowarzyszeń, liderki Kół Gospodyń Wiejskich, dyrektorzy jednostek organizacyjnych, proboszcz lokalnej parafii) – problemy, potrzeby, wyzwania.

1.3.3. Rozmowy z zarządem ZERil Oddział Mieścisko i z seniorami – uczestnikami dwóch edycji Klubów Seniora - cel strategiczny; aktywność seniorów.

1.4. Konteksty, horyzonty

1.4.1. Jacek Dukaj „*Po piśmie*” (zmiana cywilizacyjna: odchodzenie od pisma, rola dźwięku, wirtualna rzeczywistość, rola „przeżycia”)

1.4.2. Connecting Audiences Polska „*Słuchanie publiczności . Narzędzia, projekty, działania*” (słuchanie jako innowacyjna metoda pracy, cyfrowe opowiadanie historii, zaangażowana współpraca z lokalną społecznością, biblioteka jako atrakcja i dobro społeczne).

2. Lektura raportów, dokumentów, obserwacja trendów i zmian, własne badania pozwoliły na określenie najważniejszych pilnych wyzwań i potrzeb środowiska, w którym znajduje się biblioteka. Są to potrzeby społeczne i technologiczne. Diagnoza jest swego rodzaju mapą, narzędziem, które służyć ma do zaplanowania drogi rozwoju biblioteki w latach 2023-2026.

2.1. Wyzwania i potrzeby społeczne

2.1.1. **Demografia:** wszystkie raporty i dokumenty strategiczne gminy dostrzegają zjawisko starzenia się społeczeństwa. Mapa Trendów mówi o „*srebrnym tsunami*”, The Global Risk zwraca uwagę na „*rozpad więzi społecznych*”, Raport Młodzi 2020 wskazuje na wyludnianie się i „systematycznie powiększającą się grupę seniorów”, tendencję tę odnotowuje także ostatni Spis Narodowy 2021. Gminna SRPS 2022-2027 wskazuje na malejącą systematycznie liczbę ludności i zwiększającą się liczbę osób starszych (18,23 %), tendencję tę dostrzega także SRPS Powiatu Wągrowieckiego, gdzie zwrócono uwagę na większe znaczenie samorządu lokalnego w realizacji odpowiedniej polityki senioralnej.

Badani ankietowo mieszkańcy gminy podzieleni są w opinii działań na rzecz starszych mieszkańców Połowa respondentów jest zdania, że takie działania są podejmowane w gminie (54,3%). Z kolei 45,7% badanych uważa, że gmina nie podejmuje działań na rzecz aktywizacji osób starszych. Spośród działań, które należałoby podjąć na rzecz seniorów z terenu gminy Mieścisko zapewnienie miejsc aktywnego spędzania czasu wolnego wskazało 59,3% ankietowanych. Potrzeba aktywizacji osób starszych znalazła się na trzecim miejscu hierarchii potrzeb badanych osób.

SRPS jako szansę na przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów starzenia się społeczeństwa (możliwe wykluczenie osób starszych/izolacja/, pogłębianie się problemów społecznych) wskazuje „rozbudowę infrastruktury społeczno-kulturalnej i zwiększenie oferty kulturalnej i powstanie instytucjonalnych form wsparcia dla seniorów (np. Kluby Seniora)”.

2.1.2. **Rosnąca rola kobiet:** widoczna jest zbieżność tej tendencji w Mapie Trendów z informacją z SRPS Gminy Mieścisko o dużym odsetku kobiet pozostających bez zatrudnienia na lokalnym rynku pracy, co może świadczyć o niskich kwalifikacjach zawodowych, braku aktywizacji lub pełnieniu innych funkcji społecznych. Biblioteka dysponuje możliwościami

wpływania na podnoszenie roli kobiet i podnoszenie ich kompetencji poprzez konkretne dedykowane kobietom działania/projekty (np. Akademia Rozwoju Fundacji PFR).

2.1.3. Pogorszenie stanu zdrowia psychicznego – na ten fakt wskazują wszystkie raporty, dokumenty strategiczne gminy (SRPS), temat obecny jest w publicystyce. Piszemy o „rozpadzie więzi społecznych”, o „pogorszeniu stanu zdrowia psychicznego”, o „ucieczce w psychodeliki”, o „problemie uzależnień, które jest zjawiskiem coraz częściej występującym w naszym społeczeństwie, co można uznać za «poważny problem społeczny»”. Przeciwdziałanie uzależnieniom znalazło się na czwartym miejscu w rankingu potrzeb badanych ankietowo mieszkańców (36,4 %). W rekomendacji do SRPS zapisano, że „*należy zwrócić uwagę na zjawiska niepożądanych zachowań dzieci i młodzieży, które dostrzega się na terenie gminy*”.

2.1.4. Ubóstwo może być przyczyną wykluczenia społecznego. Mapa Trendów mówi o wzrastającej tendencji do działań włączających, działań ograniczających różnego rodzaju wykluczenie. Piramida potrzeb społecznych gminy umiejscawia zaś tę potrzebę (działania dla osób bezrobotnych i ubogich) w środku konstrukcji. To będzie ważne wyzwanie i istotny kontekst dla pracy instytucji w latach 2023-2026.

2.1.5. Trend „różnorodność”; wielość propozycji, ofert, sposobów życia, spędzania czasu, mnogość konkurujących ze sobą punktów widzenia, światopoglądów (niekiedy zwalczających się) stanowią bardzo istotny kontekst dla naszej pracy. Odnotowują to raporty (Mapa Trendów, Praktyki kulturowe Polaków, Raport Młodzi 2020 („poczucie świata bez granic”), także esej Jacka Dukaja „*Po piśmie*” przynosi takie rozpoznanie – zanik „centrów”, funkcjonowanie w obrębie „baniek”, „królestw”, „społeczności”, „societ”. Misja Gminy Mieścisko w pierwszym zdaniu mówi zaś o „*stworzeniu mieszkańcom możliwości wszechstronnego rozwoju*” – zatem działania swe adresować chce bardzo szeroko, uwzględniając różnorodne sposoby postrzegania, przeżywania, doświadczania, odbioru rzeczywistości. Biblioteka jako miejsce spotkań, przecinania się tendencji, dyskusji może odegrać kluczową rolę w podkreślaniu wagi różnorodności i budowaniu umiejętności życia w zróżnicowanym środowisku.

2.2. Wyzwania i potrzeby technologiczne

Piszemy o „technologicznym świecie lustrzanym” zwracając uwagę na fakt, że rozwijająca się technologia dąży w kierunku świata, w którym wszystko ma swój odpowiednik i reprezentację w świecie cyfrowym. Ten aspekt trzeba mieć na uwadze projektując działania biblioteki w najbliższe lata. Niesie to potrzebę (i wyzwanie) takiej organizacji pracy i stworzenie takiej oferty, by odpowiadała ona tym, którzy chcą korzystać z niej i online i w świecie rzeczywistym, tworzenie jej i programowanie w taki sposób, by ograniczać „wykluczenie cyfrowe”. Ważnym kontekstem działań będą rozpoznania Jacka Dukaja (esej „*Po piśmie*”) zwracające uwagę na odchodzenie od cywilizacji pisma w stronę kultury „przeżycia”, „wrażenia”, „bezpośredniego transferu”. Istotne będą także wnioski płynące z raportu «Praktyki kulturowe Polaków», który wskazuje na traktowanie oferty internetowej (streaming, kanały internetowe, platformy typu Netflix, HBO i inne) jako pełnoprawnej oferty kulturalnej.

3. Odkrycia i potencjały

Na wspomnianej wyżej mapie znajdują się nie tylko obszary stanowiące wyzwania, czy będące potencjalnymi problemami, ale również miejsca, które charakteryzują się niezwykłą energią, mają olbrzymi potencjał. To przede wszystkim lokalne stowarzyszenia, z którymi można

sieciować usługi (Stowarzyszenie Patriot, Stowarzyszenie Dobrych pomysłów „Efekt”, Stowarzyszenie Castellum Nostrum, Stowarzyszenie Pomocy Uczniom im. Jana Pawła II), to liderki kół gospodyń wiejskich (Nieświastowice, Miłosławice, Podlesie, Popowo Kościelne, Kłodzin), niektórzy sołtysi, radni Rady Gminy, przedsiębiorcy, dyrektorki szkół podstawowych w Mieścisku i Popowie Kościelnym, Zakład Aktywności Zawodowej.

W spotkaniach z mieszkańcami gminy stanowiącymi podstawę cyklu nagrań audio „Historia mówiona” zdiagnozowano niezwykle bogactwo historii, opowieści dotyczących przeszłości gminy. Historie te mogą stać się kanwą programów, działań o charakterze społecznym i kulturalnym, niektóre z nich to gotowe scenariusze publikacji.

II

1. Trendy, wyzwania, potrzeby i potencjały tworzą sytuację, którą traktować trzeba jako szansę dla biblioteki; szansę aktywnego uczestniczenia w życiu społeczności, możliwość wpływania na jakość życia mieszkańców.

W latach 2023-2026 biblioteka zaproponuje więc mieszkańcom wszechstronną, wielokierunkową działalność społeczną, kulturalną i edukacyjną, która stanowić będzie odpowiedź na wiele z opisanych wyżej wyzwań.

Ponieważ instytucja jest częścią społeczności jej propozycje wspierane będą nadal hasłem „*Jesteśmy w tym wszyscy razem*”, które podkreśla wspólność doświadczeń i siłę wspólnotowego działania.

2. Główny cel, który instytucja stawia przed sobą na lata 2023-2026: uczynienie z biblioteki „miejsca, gdzie dobrze jest być”, miejsca emocji, relacji, energii i wzmocnienia - jako „**bibliopola**”.

"Bibliopole" ma być miejscem aktywności czytelniczej, literackiej, kulturalnej, edukacyjnej, społecznej i rekreacyjnej. Miejscem budowania relacji; pomiędzy czytelnikami, uczestnikami projektów, partnerami społecznymi - czymś szerszym niż socjologiczna kategoria "trzeciego miejsca" , polem działania, polem wszechstronnej aktywności czytelniczej, kulturalnej, społecznej, edukacyjnej, rozrywkowej – BIBLIOPOLEM.

3. Poboczne cele:

3.1. zbudowanie wokół biblioteki pola silnych partnerstw - „bibliopola”. W ramach tego „bibliopola” realizowanie wspólnych projektów wzmacniających kompetencje czytelnicze (kulturalne) uczestników partnerstw.

3.2. wzmocnienie w gminie i w regionie marki biblioteki (GBP w w Mieścisku) jako silnego, oddziałującego na okolicę miejsca z aktywną działalnością promującą czytelnictwo i emanującego energią - „bibliopole”,

3.3. wzmocnienie kompetencji zespołu bibliotecznego (merytorycznych i emocjonalnych) poprzez nabycie umiejętności troszczenia się o siebie i troszczenia się o zespół (tzw. kompetencje XXI wieku),

3.4. opracowanie planu/modelu rozwoju biblioteki jako „opiekunki relacji” - ta aktywność (relacyjność, budowanie i pielęgnowanie relacji) w najbliższych latach będzie kluczowa dla takich instytucji (kontekst rozwoju technologicznego / sztuczna inteligencja/, przebudzowanie, stres, brak kontaktu, kryzysy psychiczne, kłopoty komunikacyjne itd.)

3.5. wypromowanie – dzięki szerokiej i oryginalnej działalności informacyjnej i promocyjnej (wykorzystaniu studia nagrań) idei bibliopola, czyli biblioteki jako miejsca, w którym - bez względu na wiek i sytuację społeczną - można dobrze się czuć, można wzmocnić swoje kompetencje, można nawiązać relacje, można być sprawczą/sprawczym, można się rozwijać, można przyjść i po prostu pobyc.

3.6. uaktywnienie części społeczności lokalnej - ośmielenie jej (poprzez dofinansowanie i pomoc w realizacji własnych projektów) do działania, sprawczości, zaangażowania.

4. W latach 2023 – 2026 biblioteka będzie pracować z ambicją wypracowania modelu instytucji, która w małej gminie dzięki: 1. infrastrukturze (design, wyposażenie, innowacje - studio nagrań), 2. kompetentnej i zaangażowanej kadrze, 3. sieci silnych partnerstw, 4. gotowości do realizowania innowacyjnych - poszerzających pole bibliotecznych aktywności tworzy nową jakość ("b i b l i o p o l e"), która oddziałuje lokalnie i uniwersalnie, i która może inspirować.

4.1. Idea Bibliopola - biblioteki jako miejsca w którym uprawia się relacje wspiera się na uprawomocnieniu "interesariuszy", czyli pracowników, odbiorców, partnerów, współpracowników biblioteki. Polega to na oddaniu pewnego obszaru decyzyjnego partnerom (Bibliopole to sieć relacji z wieloma interesariuszami - czytelnikami, użytkownikami, "klientami", partnerami itd.). Bibliopole to miejsce, w którym interesy wszystkich tych grup mają wartość. Diagnoza przynosi rozpoznanie interesariuszy i w oparciu o nią biblioteka w latach 2023-2026 będzie budować politykę zrównoważonego rozwoju, czyli:

4.1.1. rozwoju zorientowanego na interesariuszy zewnętrznych : czytelniczki, czytelnicy, osoby ze szczególnymi potrzebami (dziewczynki, kobiety, uczennice, uczniowie, seniorzy, mamy z dziećmi),

4.1.2. rozwoju zorientowanego na głębokie relacje w zespole pracowniczym - interesariusze wewnętrzni (warsztaty " w trosce o siebie i w trosce o zespół"),

4.1.3. rozwoju zorientowanego na budowanie i podtrzymywanie relacji z organizatorem,

4.1.4. rozwoju zorientowanego na budowanie relacji z lokalnymi społecznościami (koła gospodyń wiejskich, sołectwa, szkoły, stowarzyszenia, lokalni przedsiębiorcy),

4.1.5. rozwoju zorientowanego na środowisko (interesariusz milczący). «Zielona biblioteka» jako miejsce działań dla klimatu.

5. W 2025 r. przypada jubileusz 80-lecia Biblioteki. Biblioteka orientuje się na tę datę.

Od 2024 pracować będzie nad przygotowaniem cyklu imprez jubileuszowych pod hasłem 120/80 Każde z czterech pól aktywności biblioteki; pole tekstu (czytanie), pole widzenia (kino), pole dźwięku (audio/studio), pole spotkań (koncerty eventy) wygeneruje kilkadziesiąt przedsięwzięć, które złożą się na 120 przedsięwzięć na 80-lecie instytucji. Hasło nawiązuje

do modelowego ciśnienia tętniczego i wskazywać ma na zdrową, modelowo funkcjonującą instytucję kultury.

Lata 2023 – 2026 mają być czasem tworzenia w pełni nowoczesnego miejsca wzmocnienia, odpoczynku, nauki, rekreacji, spotkań, relacji, doświadczeń i emocji. Miejsca energii, atrakcyjnej oferty, wyjątkowego designu, wysokiej jakości usług. Miejsca skoncentrowanego na budowaniu i pielęgnowaniu relacji ; «Biblioteka jako « o p i e k u n k a r e l a c j i » .

W rok 2026 biblioteka wejdzie jako w pełni nowoczesna instytucja kultury, prowadząca działalność społeczną, kulturalną i edukacyjną. Nowoczesna tzn. pracującą tradycyjnie (książka, spotkanie, warsztat) i innowacyjnie (audycja, obraz, dźwięk, transmisja). Nadal się ucząca - środowiska, komunikacji, siebie, narzędzi, zarządzania sobą. Poszukująca wciąż nowych pól interwencji, poszerzająca pola aktywności, by dotrzeć do osób na co dzień nie korzystających z oferty instytucji kultury. Nie wykluczająca, a włączająca, otwarta i dostępna dla wszystkich osób zainteresowanych czytelnictwem i kulturalną i społeczną aktywnością. Będzie starała się pełnić rolę liderki aktywności w środowisku poprzez propozycje nowych form działań i współpracy (działania dla kobiet, projekt Głoska dla dziewczynek, Gminny Klub Seniora, tematyczne podcasty biblioteczne i kulturalne). Będzie widoczna w gminie i słyszalna w regionie, mówiąca własnym głosem (od 2024 r. - internetowe Radio Biblioteka - audycja z własnego studia). Ma być wtedy źródłem satysfakcji i dumy dla mieszkańców i możliwym źródłem inspiracji dla innych instytucji - b i b l i o p o l e m.

Wójt Gminy Mieścisko

/-/Przemysław Renn

Organizator

/-/ Włodzimierz Naumczyk

Dyrektor